

GEB 2.0

wijkgerichte energietransitie

participatief, multi-stakeholder, bottom-up,
met resultaatverplichting en
gebaseerd op 10 jaar praktijkervaring



een geïntegreerd leerwerktraject aangeboden
door SDO Hogeschool voor Moderne Bedrijfskunde

Wat is GEB 2.0?

Project GEB 2.0, ontwikkeld door SDO Hogeschool, is een uniek **geïntegreerd leerwerktraject** gericht op **wijkgerichte energietransities**. We hanteren een bottom-up, participatieve aanpak met meerdere belanghebbenden en dragen de verantwoordelijkheid voor resultaten, gebaseerd op 10 jaar praktijkervaring. Na voltooiing van het project heeft u niet alleen de vaardigheden voor wijkgerichte energietransities verworven, maar ook voor andere beleidsterreinen die een soortgelijke benadering vereisen.

Deze brochure illustreert hoe onze aanpak de energietransitie versnelt met gegarandeerde resultaten binnen een vastgesteld budgetkader. We begeleiden uw gemeentelijke organisatie stapsgewijs om effectiever om te gaan met complexe uitdagingen zoals energietransities, waarmee uw gemeente wordt geconfronteerd.

Inleiding

De landelijke politiek heeft de **energietransitie versneld** met het Klimaatakkoord. Gemeenten krijgen financiële steun van de Rijksoverheid voor de uitvoering. Het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) in 64 proefwijken was top-down en richtte zich vooral op grote energieaanbieders, met weinig ruimte voor bewonersinitiatieven en participatie.

Lessen uit PAW vloeien door naar het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) en Regionale Energie Strategieën (RES). Voor 2030 moeten 1,5 miljoen woningen en gebouwen duurzamer worden.

Gemeenten ervaren **personeelstekort** en moeite om gekwalificeerd personeel aan te trekken. Startende energieteams missen actieve betrokkenheid van belanghebbenden en worstelen met bewonersinitiatieven die niet goed aansluiten op hun beleid. De gangbare, vertrouwde top-down aanpak stuit op weerstand, wantrouwen en communicatieproblemen.

Het probleem: 3 benaderingen die niet werken

Gangbare top-down opties voor energietransitie laten zich in drie groepen indelen:

1. Beleidsmatige aanpak

Gemeenten met beperkte interne capaciteit schakelen vaak externe expertise in voor beleidsvorming. Ondanks inspanningen blijft het doel, zoals het aardgasvrij maken van woningen, ongerealiseerd. Kennisoverdracht naar ambtenaren is zeer beperkt, resulterend in afhankelijkheid van voortdurende externe inhuur. Dit is een dure en ineffectieve benadering.

2. Marktaanpak

Sommige gemeenten kiezen voor een marktgerichte aanpak, maar dit leidt vaak tot weinig resultaat en bewoners die ontevreden zijn dat hun inbreng niet is meegenomen in slimme oplossingen. Voorbeelden tonen situaties waarbij commerciële belangen van corporate bedrijven het proces domineren, resulteren in negatieve publiciteit voor de gemeente en kostbare problemen voor de toekomstige energietransitie (een groot gedeelte is niet van het gas af; huidige infrastructuur moet in stand worden gehouden).

3. Participatieve aanpak 'light'

Gemeenten grijpen soms naar een meer participatieve benadering en betrekken bewoners in inspraakrondes. Hoewel hiermee de gemeente de controle behoudt, voelen bewoners zich nog steeds niet volledig gehoord. Het vergt extra inspanning en verloopt traag, met beperkt vertrouwen en weinig grotere kans op succes in de energietransitie

Het is duidelijk: geen van de drie opties leidt tot versnelling en bovendien zijn het dure opties. Zoals bijvoorbeeld te zien is bij het maatschappelijk verzet tegen grote opwekprojecten zoals windmolens op land.

Hoe kan het beter?

Onze benadering: multi-stakeholder participatief

Bottom-up benadering is effectief gebleken bij complexe vraagstukken met meerdere belanghebbenden, zoals in stikstofdossiers, een coöperatie met vierduizend leden en wijkgerichte energietransitie projecten. Hierbij staan bewonersinitiatieven, energiecoöperaties in samenwerking met gemeenten centraal, wat een nieuwe rol voor gemeenten vereist:

"Van liberaliseren naar regisseren en samenwerken!"

SDO Hogeschool biedt een product voor gemeenten om deze aanpak succesvol toe te passen in energietransitie met een garantie op resultaat op basis van **10 jaar praktijkervaring**.

Dit omvat via leerwerktrajecten ondersteuning, capaciteitsopbouw, gerichte training en ontwikkeling van de benodigde nieuwe vaardigheden voor ambtenaren, projectleiders, bewonersgroepen en VVE's.

Deze aanpak vereist eenmalige investering in kennis en vaardigheden, maar levert gegarandeerd **resultaat tegen lagere kosten** dan het inhuren van externe adviseurs.

Ervaring die telt

Momenteel zijn we actief bezig met verschillende initiatieven: we voeren gesprekken over energietransitie met diverse partijen, waaronder netbeheerders (Stedin, Liander), woningcorporaties, VVE's en bewonersinitiatieven. Deze gesprekken hebben geleid tot **diepgaand inzicht** en bewustwording, soms zelfs tot erkenning van de noodzaak voor verandering binnen hun organisaties. Samen met Energie Samen hebben we de **opleiding 'Adviseur Warmtetransitie'** ontwikkeld voor gemeenteambtenaren, om hen vertrouwd te maken met onze aanpak. Deze opleiding wordt per RES-gebied aangeboden, waardoor de opgedane kennis regionale netwerken versterkt. Onze **inspiratiesessies** in verschillende gemeenten hebben aanzienlijke impact en oogsten positieve reacties. De uitdagende Florawijk in Capelle aan den IJssel is al in beweging gezet. Deze activiteiten benadrukken onze benadering en wekken enthousiasme op bij betrokkenen, terwijl ze begrip voor de 'bottom-up' benadering bevorderen.

Toch worden we geconfronteerd met een blokkade die de voortgang van de energietransitie belemmert.

Blokkade opheffen

Het toepassen van een participatieve aanpak bij gemeentelijke projecten, zoals warmtetransities, botst met de traditionele hiërarchische en bureaucratische werkwijze van gemeenten. Een integrale aanpak vereist **afstemming tussen verschillende afdelingen**, maar ambtenaren in energie teams ervaren belemmeringen door hun beperkte invloed op andere beleidsterreinen.

In een recent verschenen rapport van het NSOB¹ wordt dit als volgt geformuleerd:

“interbestuurlijk samenwerken over grenzen heen is een voorwaarde voor goede samenwerking met initiatieven in de samenleving. ... Uiteraard is dit makkelijker gezegd dan gedaan, want bureaucratische instituties als outputgerichte financieringsmodellen en politieke verantwoordingsmechanismen zijn weerbarstig en lastig te doorbreken. Productieve samenwerking ontstaat daar waar initiatieven een ‘fit’ weten te realiseren met overheidssystemen én waar in overheidssystemen ruimte wordt gevonden om initiatieven te accommoderen.

Gemeenten moeten transformeren naar meer samenwerkingsgerichte werkwijzen om effectief te reageren op complexe maatschappelijke vraagstukken. Deze transformatie is essentieel voor succesvolle warmtetransities, waarbij effectieve samenwerking met inwoners en andere belanghebbenden cruciaal is. Het vraagt om een verandering die gemeentebreed plaatsvindt, niet alleen binnen specifieke projectteams.

Resultaatverplichting tegen een vaste vergoeding

Voor een middelgrote gemeente en voor één wijk kunnen wij het project GEB 2.0 aanbieden voor een vaste prijs van € 240.000. Onderstaand de kostenopbouw per fase.

GEB 2.0 - 5 fasen	doel	bedrag
fase 1	Verbinden met lokale betrokkenen opdrachtgever & opdrachtverstrekking	0
fase 2	Verkenning stakeholders (read the system) Learning Lab incl. samenstellen regieteam	43.056
fase 3	Opleiden en begeleiden regieteam Ontwerpproces en sessies met regieteam	20.125
fase 4	Mobiliseren stakeholders Synchroniseren top-down	62.100

¹ Vormgeven aan interactie - NSOB (2023)

fase 5	Begeleiden bewoners sessies Formuleren gebiedsbesluit	49.680
Borging kennisoverdracht	Leergang Bottom-Up key spelers gemeente + online SDO Leerplein	55.200
Organisatie	Trajectmanagement + supervisie	34.776
Communicatie	Professionele communicatiemiddelen	53.015
	totaal	317.952
	netto	240.000
bedragen in euro	projectkorting	25%

Voordelen GEB 2.0

- GEB 2.0 leidt tot een **breed gedragen gebiedsbesluit** en professionele teams die zelf energietransities kunnen uitvoeren. Deze teams kunnen hun kennis ook toepassen in andere participatieve trajecten.
- SDO Hogeschool borgt de **kwaliteit** en ondersteunt het leren en ontwikkelen van alle betrokkenen. Het leergedeelte van GEB 2.0 bestaat uit een combinatie van inhoudelijke kennis en didactisch vermogen. En is daardoor meer dan een aantal experts die hun kennis delen. Het werkgedeelte wordt uitgevoerd door specialisten met PAW en ruime bottom-up praktijkervaring o.a. met de uitvoering van grootschalige participatieve bottom-up projecten (1000+ deelnemers).
- Ons project is **kosten-effectiever** dan het inhuren van externe capaciteit. We lichten dit graag toe voor uw specifieke situatie.
- De uitvoering volgt een **steady state proces**, met militaire precisie en opzet van een **regieteam**, en dat terwijl de uitkomst vooraf niet bekend is. Onze aanpak is beschreven in het managementboek 'Bottom-Up' van SDO Lector Floor de Ruiter en is onderdeel van het onderwijsaanbod van SDO Hogeschool. We begrijpen de uitdagingen van gemeenten, burgerinitiatieven, energiecoöperaties, woningbouwverenigingen, VvE's en netbeheerders.

Doet u mee?

Deze brochure is geschreven om gemeenteambtenaren en hun directies te inspireren en uit te nodigen voor verdere discussies en samenwerking betreffende wijkgerichte energietransitie. Graag gaan we daarover met u in gesprek.

Contact

Marcel van Marrewijk, Voorzitter SDO Hogeschool (m.vanmarrewijk@sdo-hogeschool.nl)
Floor de Ruiter, Lector Bottom-Up Transformeren SDO Hogeschool (floor@flyinglephants.nl)
Berry Tanis, Business Development SDO Hogeschool Moderne Bedrijfskunde (berry.tanis@outlook.com)

Over SDO Hogeschool voor Moderne Bedrijfskunde

De missie van SDO Hogeschool voor Moderne Bedrijfskunde is om “mensen en organisaties te ondersteunen in hun leer-, ontwikkel- en transformatieproces naar effectiviteit, duurzaamheid en inclusie”.

SDO Hogeschool voor Moderne Bedrijfskunde beschikt over een uitgebreid netwerk van lectoren, experts die één voet in de wetenschap hebben en één voet in de praktijk, en die als geen ander weten hoe complexe vraagstukken effectief kunnen worden opgelost.

SDO biedt 58 leermodules aan op associate degree, bachelor- en masterniveau, en beslaat een breed scala aan (moderne) bedrijfskunde en ondersteunende disciplines zoals (bedrijfs-)economie, psychologie, recht, bestuurskunde en praktijkgerichte methodologie. Informatie volledige aanbod

<https://sdo-hogeschool.nl/curriculumselector/>

SDO Hogeschool voor Moderne Bedrijfskunde

Dr. Kuyperkade 28, 3142 GC – Maassluis

T 085 130 3530

<https://sdo-hogeschool.nl/>